

Vážené kolegyne, vážení kolegovia,

Už je tomu rok, čo vyšlo prvé obnovené vydanie Fóra archivárov. Počas toho roku sa v oblasti archívництва udialo mnoho, no žiaľ, no o to menej pozitívneho. Vo všeobecnosti sa mi zdá, že societa archivárov (a archívništvo vôbec) sa v uplynulom čase ocitla na ihrisku populisticko – politických hier, pričom sa snaží zabojsť v disciplínach „boja s veternými mlynmi“ alebo „hádzania hrachu o stenu“. Výsledkami boja s veternými mlynmi sme sa mohli oboznámiť po prijatí novely zákona o archívoch a registratúrach, na rozkošujúť a všade po zemi váľajúcom sa hrachu sme sa pošmykli teraz. Niektorým z nás sa podarilo udržať rovnováhu, no niektorí sa pošmykli viac a bolestivým dopadom na zem musia ihrisko opustiť. Pritom všetkom vraj máme byť radi, plánované straty boli vyššie, zmierme sa s menším zlom...

Prepáčte mi tento počin nevydareného pokusu zabaliť svoju trpkosť a sklamanie do odľahčeného rúška humoru. Na tomto poli sa veľikánom slovenského humoru určite nevyrovnám. Keď som však toto mimoriadne horúce leto dostal správu o tom, že sa zo štátnych archívov napriek všetkým snahám a nádejam bude predsa len prepúšťať, jediné na čo som sa zmožil bolo vyhrknutie toho presláveného, no v podobných situáciách o to prirodzenejšieho, satinskovského zvolania: „Šľak ma ide trafiť“.

Hrozba znižovania stavov v sieti štátnych archívov sa v poslednom desaťročí objavila viackrát. Nevie, či náš ročník štúdia (1998) nepatrí vôbec k jedným z posledných, ktorého absolventi sa mohli v archívoch na Slovensku bez väčších problémov zamestnať. Pod heslom zoštiehľovania (inak v mnohých prípadoch skutočne) prebujnenej štátnej správy sa periodicky objavujúcim tlakom mohlo v minulosti ešte pomerne šťastne a naoko šalamúnskym spôsobom vyhnúť. Aj vďaka odlivu odborných archivárov strednej a mladšej generácie na lukratívnejšie miesta v poslednom desaťročí 20. storočia bolo k dispozícii dostatočné množstvo neobsadených systematizovaných miest, ktoré sa mohli zrušiť. Mám pocit, že sme takéto riešenia vtedy prijali s úľavou. Ukazuje sa však, že sme urobili chybu. Často vyzdvihovaná skromnosť, trepezlivosť a tichosť archivára (podľa môjho názoru nie prvýkrát) sa prejavila ako negatívna vlastnosť. Zabudli sme totiž kričať, písať, vyjadriť svoj názor, osobný postoj k veciam. Nie teraz, ale oveľa - oveľa skôr. Nie v pracovniach, depotoch, manipulačkách či na chodbách, ale pred vonkajším, „nearchivárskym“ svetom. Vrávi sa: „Nemému dieťaťu ani vlastná mať nerozumie“. Nemožno sa preto čudovať, že sa naše pracovné miesta v očiach zodpovedného predstaviteľa príslušnej výkonnej moci javia ako „...všetko, len nie zaujímavé...“, a naša práca je „...predovšetkým o entuziazme a chuti pracovať s historickými dokumentmi...“ - no a či tu máme 440 „zapálených“ pre prácu s historickými dokumentmi, alebo o 10 – 20 % menej, je predsa v čase nutnosti deklarovania celoplošného zužovania štátnej správy asi jedno. Alebo sa mýlim?

P.S.: Je príznačné, že sa na stránkach Fóra archivárov ani za posledné mesiace nedošlo k väčšej výmene názorov z radov členstva. Možno iné redakcie by boli za podobnej situácie zaplavené listami – v našom prípade sa to nestalo. Škoda.

Gábor Strešňák
Archív ÚPN

Z KOREŠPONDENCIE VÝBORU SSA

SPOLOČNOSŤ SLOVENSÝCH ARCHIVÁROV
THE SOCIETY OF SLOVAK ARCHIVISTS
ASSOCIATION DES ARCHIVISTES SLOVAQUES
VEREIN SLOWAKISCHER ARCHIVARE
Drotárska cesta 42, 817 01 Bratislava 1, Slovenská republika

Vážený pán
JUDr. Robert Kaliňák
podpredseda vlády a minister vnútra SR
Pribinova 2
812 72 Bratislava

Bratislava
18. 6. 2007

Vec: Priebežné vyhodnotenie plnenia opatrení a postupov a prípravy projektov uvedených v Konceptii rozvoja štátnych archívov zriadených Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky podľa zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov do roku 2010 (s výhľadom do roku 2015) – stanovisko SSA – zaslanie.

Vážený pán podpredseda vlády,

Spoločnosť slovenských archivárov si dovoľuje podať podporné stanovisko Odboru archívov a registratúr MV SR vo veci priebežného vyhodnotenia plnenia opatrení a postupov a prípravy projektov a jeho záverov uvedených v Konceptii rozvoja štátnych archívov zriadených Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky podľa zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov do roku 2010 (s výhľadom do roku 2015).

Požiadavky Odboru archívov a registratúr MV SR na zabezpečenie všetkých oblastí archivnej činnosti v štátnych archívoch obsiahnuté v Priebežnom vyhodnotení plnenia... sú opodstatnené. Vyhodnotenie plnenia opatrení, postupov a prípravy projektov sú vecné a výstižné. Osobitne by sme zdôraznili personálne dobudovanie archívov zvýšením počtu odborných zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním v odbore archivníctva a pomocných vied historických, ako aj iných aprobácií a zamestnancov so stredoškolským vzdelaním, výstavbu Archívu hlavného mesta Bratislavy pre jeho unikátne archívne fondy a zbierky, vytvorenie podmienok na zefektívnenie prístupu k archívnym dokumentom formou elektronického archívneho systému, a tým aj ochrany archívnych dokumentov.

Spoločnosť slovenských archivárov sa už písomne na Vás obrátila v otázke prehodnotenia znižovania stavu zamestnancov v štátnych archívoch (vaše číslo SVS-207-2006/03520-2 v novembri 2006). Váš prísľub, že vyviniete maximálne úsilie, aby sa znižovanie počtu zamestnancov dotklo štátnych archívov v čo najmenšej miere, je pre archivárov povzbudivý.

Spoločnosť slovenských archivárov v snahe o zachovanie kultúrneho dedičstva SR apeluje na Ministerstvo vnútra SR, aby prijalo opatrenia navrhnuté Odborom archívov a registratúr MV SR,

ktoré pomôžu dôsledne plniť závery uznesenia a môžu odstrániť doterajší nevyhovujúci stav v archívoch.

Naše podporné stanovisko vyplýva aj zo záverov XI. archívnych dní SR, ktoré sa konali v Žiline 23. – 25. mája 2007 a z listu SSA zaslanému Odboru archívov a registratúr MV SR z 15. júna 2007.

Vážený pán podpredseda vlády, veríme, že uvedené argumenty posúdite a rozhodnete v prospech archívárov, ktorí sa najviac podieľajú na zachovaní archívneho kultúrneho bohatstva Slovenskej republiky.

S pozdravom

PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.
predsedníčka SSA

Na vedomie:

PhDr. Peter Kartous, CSc.

Odbor archívov a registratúr MV SR

Križkova 7

811 04 Bratislava 1

SPOLOČNOSŤ SLOVENSÝCH ARCHIVÁROV
THE SOCIETY OF SLOVAK ARCHIVISTS
ASSOCIATION DES ARCHIVISTES SLOVAQUES
VEREIN SLOWAKISCHER ARCHIVARE

Drotárska cesta 42, 817 01 Bratislava 1, Slovenská republika

Vážený pán
Robert Fico
predseda vlády SR
Úrad vlády SR
Námestie slobody 1
813 70 Bratislava

Bratislava
30. 7. 2007

Vážený pán predseda vlády,

dovoľujem si obrátiť sa na Vás v mene stavovskej organizácie Spoločnosť slovenských archívárov. Spoločnosť slovenských archívárov vznikla 21. decembra 1989 a združuje členov k spoločnému úsiliu rozvíjať slovenské archívnictvo, prispievať k zvyšovaniu úrovne práce v oblasti archívnictva a zároveň je platformou na výmenu poznatkov, skúsenosti a odborných názorov.

Práca v štátnych archívoch sa po roku 1990 výrazne zmenila. Okrem pôvodnej funkcie, ktorou je sprístupňovanie archívnych dokumentov pre verejné, najmä bádateľské účely začali archívy vo zvýšenej miere poskytovať podkladové materiály pre rozhodnutia súdov a štátnych orgánov, najmä reštitučných žiadostí a úpravy pozemkov v celej Slovenskej republike. Pracovné zaťaženie

archivárov narastá pri každej zmene organizácie štátnej správy, keďže v konečnom dôsledku musia podľa zákona preberať a spravovať písomnosti všetkých zrušených štátnych organizácií. Archivári plnia úlohy aj v oblasti kontroly a štátneho odborného dozoru nad vznikom archívnych dokumentov a poskytujú pomoc štátnym orgánom, inštitúciám, firmám, podnikom pri správe registratúry. Okrem toho vykonávajú funkcie vzdelávacie, osvetové a odbornovo-vedecké.

Napriek výrazným zmenám v činnosti štátnych archívov nielenže nedošlo k navýšeniu stavov archivárov v súvislosti s nárastom ich pracovného zaťaženia, ale naopak k ich miernej redukcii. V súčasnosti je v štátnych archívoch systematizovaných 440 zamestnancov. Pri porovnávaní počtov archivárov v susedných krajinách s ich počtom u nás, môžeme konštatovať značné disproporcie, ktoré sa už prejavujú v zaostávaní odbornej práce, myslíme predovšetkým digitalizáciu, odborné spracovávanie fondov, vedeckú činnosť a pod.. Archivári paria medzi finančne najhoršie ohodnotených štátnych a verejných úradníkov.

V roku 2003 nevyhnutnosť navýšenia počtu zamestnancov v štátnych archívoch bola zapracovaná do uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 1201 zo dňa 17. decembra 2003 ku koncepcii rozvoja štátnych archívov zriadených. Ministerstvom vnútra SR podľa zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov do roku 2010 (s výhľadom do roku 2015). Toto uznesenie za pôsobenia predošlej vlády nikdy nebolo premietnuté do praxe.

Vzhľadom na uvedené, ako aj na nezastupiteľnú úlohu, ktorú štátne archívy zohrávajú najmä v rozhodovacích procesoch orgánov verejnej správy a na úseku ochrany kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky, si Vás dovoľujem požiadať, aby sa pri plnení uznesenia vlády SR č. 856/2006 o znižovaní stavov, postupovalo s prihliadnutím na tieto špecifiká štátnych archívov. 20% zníženie počtu zamestnancov v štátnych archívoch bude mať negatívny dopad na činnosť a bude viesť k výraznému obmedzeniu, prípadne úplnému zastaveniu takmer všetkých základných odborných činností archívu. Zároveň v značnej miere ochromí vybavovanie požiadaviek štátnych orgánov a občanov, s ktorými sa obracajú na sieť štátnych archívov. Vážený pán predseda vlády verím, že posúdite naše argumenty a nájdú u Vás priaznivú odozvu.

Súčasne by som Vás v mene Spoločnosti slovenských archivárov chcela čo najsrdečnejšie pozvať na návštevu niektorých archívov, ktoré uchovávajú historické skvosty našej bohatej histórie, aby ste sa mohli osobne presvedčiť o náročnosti a nenahraditeľnosti práce archivárov pri zachovávaní vzácneho kultúrneho dedičstva pre ďalšie pokolenia.

S úctou

PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.
predsedníčka SSA

Na vedomie:

PhDr. Peter Kartous, CSc.

Odbor archívov a registratúr MV SR

Križkova 7

811 04 Bratislava 1

Podpredseda vlády a minister vnútra
Slovenskej republiky

Robert KALIŇÁK

Bratislava 6. augusta 2007
Č. p.: KM-2818/2007

Vážená pani predsedníčka,

konceptiu rozvoja štátnych archívov zriadených Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky podľa zákona č. 395/2002 Z.z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov do roku 2010 (s výhľadom do roku 2015) schválila vláda Slovenskej republiky v roku 2003 ako dlhodobý plán na odstránenie nevyhovujúceho stavu štátnych archívov, ktorý vznikol v dôsledku dlhodobých deficitov v zabezpečovaní ich rozvojových potrieb aj v oblasti ľudských zdrojov.

Vedeniu ministerstva vnútra i mne osobne je známe, že počet systemizovaných pracovných miest v štátnych archívoch umožňuje plniť iba základné funkcie na úsekoch preberania, sprístupňovania, umožňovania prístupu a ochrany archívnych dokumentov a na úseku využívania informačných a komunikačných technológií v ich činnostiach. Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 856/2006 je však pre ministerstvo záväzné. V rámci jeho plnenia ministerstvo zohľadní špecifickú situáciu v štátnych archívoch.

Ministerstvo vnútra bude postupovať pri obstarávaní stavby Archívu hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy v súlade z uznesením vlády Slovenskej republiky č. 559/2006.

Budovanie elektronického archívneho informačného systému je súčasťou Národného strategického referenčného rámca Slovenskej republiky, operačný program: Informatizácia spoločnosti, prioritná os: Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry.

Vážená pani predsedníčka, verím, že ministerstvu sa podarí vytvoriť v kontexte svojich možností pre štátne archívy optimálne podmienky na splnenie koncepciou prijatých úloh; k ich splneniu nepochybne prispíše aj činnosť Vami vedenej spoločnosti.

S úctou

Vážená pani

PhDr. Zuzana KOLLÁROVÁ, PhD.
predsedníčka
Spoločnosti slovenských archivárov
Bratislava

VÝBOR(N)OVINY

Zápisnica zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov, ktoré sa konalo 5. septembra 2007 v Bratislave

- Program:**
- 1) Otvorenie
 - 2) Exkurzia
 - 3) Fórum archivárov
 - 4) Webová stránka SSA
 - 5) Hospodárenie
 - 6) Rôzne
 - 7) Záver

Zasadnutie otvorila predsedníčka Zuzana Kollárová. Výbor rokoval o pripravovanej exkurzii do slovinských archívov, ktorá sa uskutoční v dňoch 26. – 27. septembra 2007. Program, ubytovanie a dopravu exkurzie zabezpečili R. Ragač a E. Machajdíkova. Výbor odsúhlasil 1000,-Sk na spomienkové darčeky pre štyri hostujúce archívy v Slovinsku. Výbor ďalej riešil organizačné a technické zabezpečenie pripravovaného čísla Fóra archivárov. V ďalšom bode programu členovia výboru diskutovali o fotoalbume z akcií na webovej stránke SSA, ktorú zabezpečuje L. Vrteľ. M. Kačkovičová informovala o hospodárení SSA za uplynulé obdobie:

- stav účtu SSA k 13.8.2007 je 142.456,-Sk
- z 2% dani sa získalo 25.000,-Sk
- za CD z XI. archívnych dní v Žiline, ktoré sa konalo 23. – 25. mája 2007 sa zaplatilo 4.000,-Sk (CD vyhotovili J. Hanus a M. Péková zo Slovenského národného archívu v Bratislave)

V rôznom Z. Kollárová informovala členov výboru o podpísaní Medzinárodnej zmluvy o spolupráci medzi SSA a Spolkom maďarských archivárov na archívnych dňoch v Maďarsku, ktorých sa zúčastnila spolu s V. Novákovou, o korešpondencii medzi SSA a predsedom vlády R. Ficom a SSA ohľadom nesúhlasu slovenských archivárov s hromadným prepúšťaním v štátnych archívoch, o zaslaní stanoviska SSA ministrovi vnútra R. Kaliňákovi k vyhodnoteniu Koncepcie rozvoja štátnych archívov zriadených Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky podľa zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov do roku 2010 (s výhľadom do roku 2015), v ktorom podporila požiadavky odboru archívov a registratúr MV SR na zabezpečenie všetkých oblastí archívnej činnosti v štátnych archívoch obsiahnuté v Priebežnom vyhodnotení plnenia... ako opodstatnené, vecné a výstižné. SSA v liste osobitne upozornila a zdôraznila personálne dobudovanie archívov zvýšením počtu odborných zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním v odbore archívnictvo a pomocné vedy historické, ako aj iných aprobácií a zamestnancov so stredoškolským vzdelaním, výstavbu Archívu hlavného mesta SR Bratislavy pre jeho unikátne archívne fondy a zbierky, vytvorenie podmienok na zefektívnenie prístupu k archívnym dokumentom formou elektronického archívneho systému, a tým aj ochrany archívnych dokumentov. Minister vnútra SR v svojej odpovedi ubezpečil SSA, že problémy v štátnych archívoch sú mu známe a že sa ich riešením bude zaoberať. Z. Kollárová oboznámila členov s podpísaním deklarácie V 4.

Výbor sa uzniesol na tom, že požiada tiež Slovenskú historickú spoločnosť pri SAV, aby podporila snahy SSA zabrániť hromadnému prepúšťaniu v štátnych archívoch. SHS zaslala podporné stanovisko k pozmeňujúcim návrhom archivárov do Slovenskej národnej rady, keď sa pripravovala novelizácia zákona o archívoch a registratúrach. J. Roháč oboznámil prítomných s pripravovanou slávnostnou akadémiou venovanou PhDr. D. Lehotskej, CSc., dlhoročnej pedagogičke FFUK z Katedry archívnickva a PVH, ktorá sa uskutoční 27. novembra v Bratislave. Akadémiu organizuje SHS - sekcia archívnickva a PVH pri SAV. Výbor odsúhlasil finančnú čiastku 3000,-Sk, ktorou sa na akcii bude podieľať.

V bode rôzne sa výbor už predbežne zaoberal aj súťažou o Cenu Elemíra Rákoša a prípravou XII. archívnych dní, ktoré sa budú konať v roku 2008 v Skalici.

Za nových členov boli prijatí:

Mgr. Gabriel Szeghy, Archív mesta Košice

Ing. Mária Bachratá, Archív Slovenskej televízie

Mgr. Mária Nováková, Štátny archív Bratislava, pobočka v Modre

Mgr. Andrea Nitková, Štátny archív Bytča, pobočka v Čadci

Predseda SSA Z. Kollárová uzavrela zasadnutie výboru SSA.

Zapísala:

E. Machajdíková, tajomníčka SSA

V Bratislave 10. septembra 2007

Z DOMOVA A ZO SVETA

V Děčine o archívnych dokumentoch budúcnosti

V dňoch 2. - 5. mája 2007 sa v Děčine konala v poradí už 12. konferencia českých archivárov. Tohto roku boli jej organizátormi Česká archívna společnost, pobočka Českej informačnej spoločnosti pri Národnom archíve, Odbor archívnej správy a spisovej služby MV ČR, Štátny oblastný archív Litoměřice, jeho pobočka v Děčine, Štátny okresný archív Děčín a štatutárne mesto Děčín. Témou konferencie boli „*Archívne dokumenty budúcnosti*“, presnejšie problematika správy registratúry a predarchívnej starostlivosti. Konferenciu otvoril predseda Českej archívnej spoločnosti Daniel Doležal. Po ďalších pozdravných príhovoroch zástupcov jednotlivých spoluorganizátorov a zahraničných hostí sa ujal slova prominentný prednášateľ - verejný ochranca práv Českej republiky, Otakar Motejl. Priniesol svoj pohľad na české archívnickvo a jeho poslanie. Konštatoval, že archívy sú dôležité inštitúcie, ktoré plnia funkciu pamäti národa. Podľa jeho názoru majú archivári veľkú výsadu, ale aj záväzok, že sú prakticky jedinými a dôvernými znalcami opatrovaných dokumentov, bez archivárov teda nemôže byť minulosť nikdy reflektovaná verejnosťou, pričom historická sebareflexia je podmienkou zdravej spoločnosti.

Samotný odborný program sa začal prednáškou Jiřího Úlovca (OASSS MV ČR) na tému *Súčasné problémy spisovej služby*. Referent v stručnosti rekapituloval doterajší vývoj legislatívnej úpravy správy registratúry pred vydaním súčasného archívneho zákona a vykonávacej vyhlášky. Sústredil sa na hlavné zmeny, ktoré súčasná legislatíva priniesla a na ich uvádzanie do praxe. Podľa neho nový zákon priniesol mnoho pozitívnych prvkov, napríklad vymedzil „*určených pôvodcov archívnych dokumentov*“, presne definoval typy

dokumentov, ktoré sa automaticky považujú za archívne dokumenty a priniesol aj prvé ustanovenia týkajúce sa elektronických záznamov. Na druhej strane však zákon obsahuje aj množstvo nepresností, ktoré by mala odstrániť pripravovaná novela.

Nasledovali vystúpenia dvoch slovenských zástupcov - presnejšie zástupkyň na konferencii. Mária Mrižová (OAR MV SR) informovala o stave slovenskej archívnej legislatívy a Mária Munková (ŠA Bratislava) sa zaoberala dopadom novej legislatívy na prax. Uviedla konkrétne pozitívne aj negatívne skúsenosti pracovníkov štátnych archívov s aplikáciou novej archívnej legislatívy v správe registratúry a v predarchívnej starostlivosti.

Tomáš Kalina (NA Praha) hovoril o niektorých svojich skúsenostiach s predarchívnu starostlivosťou, pričom sa sústredil na pôvodcov, ktorí vytvárajú dokumenty s dlhými lehotami uloženia. Tie prakticky nikdy neprejdú do starostlivosti štátnych archívov. Nazval ich „*pôvodcami so sloňou pamäťou*“. Zaoberal sa konkrétne dokumentáciou Českého hydrometeorologického ústavu, Agentúry ochrany prírody a krajiny a Českej geologickej služby. T. Kalina navrhol ako riešenie akreditáciu riadnych archívov týchto inštitúcií.

Karolína Šimůnková (NA Praha) informovala o správe registratúry v niektorých inštitúciách v rezorte kultúry, ako sú napríklad Národný pamiatkový ústav, Národné divadlo, Štátna opera, Laterna magika, Česká filharmónia. Tieto inštitúcie dlhodobo uchovávajú dokumentáciu k umeleckej činnosti v rámci svojich dokumentačných centier, pričom však administratívnym písomnostiam nevenujú dostatočnú pozornosť. Ako riešenie vidí v niektorých prípadoch zriadiť akreditovaný archív, pravda za podmienky zvýšenia starostlivosti o správu vlastnej registratúry a z nej pochádzajúcich archívnych dokumentov.

Druhý deň konferencie otvoril príspevok Danuše Perutkovej (SOA Praha), venovaný správe registratúry „*neurčených pôvodcov archívnych dokumentov*“. Zamerala sa predovšetkým na oblasť hospodárskych podnikov a organizácií.

Simona Binarová a Martin Seidler (Zemský archív Opava) referovali o svojich skúsenostiach v spádovej oblasti svojho archívu. Jan Schwaller (Archív hlavného mesta Prahy) predstavil systém predarchívnej starostlivosti, zameranej na súkromnoprávných pôvodcov (najmä mestské podniky, školy a ďalšie). Archív priebežne mapuje stav registratúrnych stredísk, vytvára informačné pomôcky pre rôzne skupiny pôvodcov a organizuje periodické školenia. Helena Pochobradská a Jitka Rychlíková (SOA Zámorsk) zamerali svoju pozornosť na možnosti vzdelávania v oblasti správy registratúry. Na základe vlastných skúseností uviedli informácie o zaradení problematiky správy registratúry do študijných programov stredných a vysokých škôl, o organizovaní špecializovaných kurzov, o spolupráci so vzdelávacími agentúrami a o ďalších možnostiach.

V nasledujúcom bloku sa pozornosť konferencie sústredila na automatizované systémy správy registratúry. Svoje skúsenosti v tejto oblasti najskôr prezentovali zástupcovia komerčných firiem. Stanislav Fiala (Gordic, s. r. o.) a Karel Škrle (ICZ, s. r. o.) sa zhodli na tom, že archívna metodika je nejednoznačná a iniciovali ďalšie metodické stretnutia so zástupcami archívov, kde by sa táto problematika rozdiskutovala a riešila. Jitka Janečková (AM Plzeň) informovala o elektronickom systéme správy registratúry iGenesis používanom magistrátom mesta Plzne.

Antonín Barcuch (AM Ostrava) referoval o niektorých konkrétnych skúsenostiach s výkonom predarchívnej starostlivosti Archívu mesta Ostravy a záver druhého dňa patril referátu Libora Lehkého (SOA Plzeň) o informačnom systéme SOANet v SOA Plzeň a jeho segmente Spisová služba, ako aj Tomášovi Bílému (NetPro, s. r. o.), ktorý prezentoval firmu NetPro, ktorá sa tiež podieľala na vývoji SOANetu.

Záverečný deň konferencie otvoril príspevok Jakuba Kunerta a Milana Černého (ČNB), ktorí informovali o budovaní a podobe systému správy registratúry v Českej národnej banke. Jan Hálek (MÚ-AAV) sa zamerail na obdobnú problematiku v kancelárii a na pracoviskách Akadémie vied ČR. Posledné dva prí-

spevky sa venovali problematike vysokých škôl. Ludmila Sulitková (UJEP) upozornila na dosiaľ chýbajúcu metodiku a koordináciu medzi vysokými školami v oblasti správy registratúry. Petr Grulich (UHK) sa vo svojom referáte vrátil k problému vysokoškolských záverečných prác a ich ukladaniu.

Všetky príspevky budú uverejnené v zborníku, ktorý vydá Národný archív. Na záver konferencie jej účastníci prijali prehlásenie proti redukcii pracovných miest v českých archívoch.

(Pozn. aut.: Podľa našich informácií štátne archívy v Českej republike znižujú svoje stavy o 12 %, zároveň však navyšujú svoje stavy 6% zamestnancov, archivárov, ktorí sa budú venovať digitalizácii archívnych dokumentov. Reálne teda znižujú svoje stavy o 6 %. Zdá sa, že českí kolegovia to s digitalizáciou svojho archívneho dedičstva myslia vážne.)

Laco Vrteľ, OAR MV SR

Prawo archiwalne. Stan obecny i perspektywa zmian.

(II. část)

Sergej Starostin z Centra informácií Úradu vnútorných informácií Wolgockého obvodu informoval prítomných o zákonoch týkajúcich sa archívnictva v Rusku. Spoločenské zmeny 90 rokoch sa odzrkadlili v prijímaní nových zákonov, ktoré autor stručne analyzoval v chronologickom slede. Zákon o archívoch v Rusku začína Federálnym právom a vykonávacími nariadeniami (prezident, vláda, rezort). Ďalší obsah rozdelil na tri časti: Prvá časť sa venuje problémom samotných archívnych zákonov – federálny zákon „*O archívnictve v Ruskej federácii*“ (vyšiel 27. októbra 2004) a zákony, ktoré sa týkajú archívnych zásob a archívnych subjektov. V druhej časti sa venoval regulácii procesov zhromažďovania, uschovávanía, evidencie a vývozu archívnych dokumentov. Nachádzajú sa tu právne akty vymedzujúce pôsobnosť ministerstiev, rezortov vo vzťahu k dlhodobému uchovávaníu archívnych dokumentov, rovnako aj vo forme depozitov. Tretia časť reguluje nielen prístupnosť využívania archívnych dokumentov a ich využívanía, ale sa súhrnne venuje ochrane práv a záujmov verejnosti. Na základe federálneho zákona „*O archívnictve v Ruskej federácii*“ a jeho vykonávacích predpisov vzniklo niekoľko problémov – plnej moci Ruskej federácie, či vystupujúce problémy v archívnej sfére v súvislosti s pripravovanou administratívnou reformou; organizáciou a spravovaním archívnych zásob Ruskej federácie a v následnosti vlastnícke práva vzťahujúce sa na archívne dokumenty; ochrana archívnych dokumentov v Ruskej federácii; evidencia a uchovávanie archívnej dokumentácie; sprístupnenie archívnej dokumentácie a jej využívanie; zodpovednosť za porušenie zákonov o archívnictve v Ruskej federácii (civilnoprávna, administratívna a trestná), plnomocenstvo zodpovedných osôb orgánov spravujúcich archívne zásoby v prípade porušenia zákonov o úschove, sprístupňovaní, evidencie a využívaní dokumentov v oblasti ustanovených administratívnych sankcií, personálna práca a pod. Autor na záver informoval o práci Ruského centra historikov – archivárov.

O archívnom práve v Nemecku a v Rakúsku informovala Hanna Krajewska z Archívu Poľskej akadémie vied vo Varšave. V Nemecku a v Rakúsku neexistuje jeden centrálny zákon pre všetky archívy. Federálny archív – Bundesarchiv je spravovaný podľa samostatného archívneho zákona. V Nemecku má 16 krajov svoje vlastné archívne zákony, v Rakúsku sú tri archívne zákony zahrňujúce 9 krajov (Karyntia, Horné Rakúsko a Viedeň) a zároveň Archív federácie – Österreichische Staatsarchiv. Väčšina archívnych zákonov vymedzuje hranice svojej pôsobnosti na zabezpečenie a dostupnosť archívnych dokumentov. Zákony neobsahujú časti, v ktorých sa hovorí o odbornom statuse archivára a ani o sankciách za porušenie zákona. Vo

všetkých zákonoch panuje terminologická rôznorodosť, čo jasne svedčí o tom, že každý vznikol samostatne bez predchádzajúceho vzoru. Vedenie archívov je súčasťou krajských úradov, rôznych ministerstiev, kancelárie premiéra alebo kancelárie republiky. Každé vedenie ináč organizuje archívnictvo vo svojej pôsobnosti. Niektoré kraje vôbec nemajú vlastný odbor archívov a registratúr (Bavorsko, Bádensko-Württembersko), iné majú hlavné krajské archívy a v ďalších jeden krajský archív plní aj úlohu centrálnej inštitúcie. Verejné archívne fondy sú uchovávané aj v obecných archívoch a v archívoch vysokých škôl. Väčšinou archívy existujú ako vlastné archívy samosprávy a vysokých škôl. Archívny dozor vykonáva kancelária danej inštitúcie a preberané sú po 30 rokoch od svojho vzniku. Prístup k archívnym dokumentom je umožnený každému občanovi. Značne sa líšia aj termíny pri ochrane písomností. V niektorých archívoch je prístup k archívnym dokumentom spoplatňovaný.

Po sprostredkovaní zahraničných archívnych právnych systémov vystúpil právnik Władysław Pęksa z Jagellonskej univerzity z Krakova s prednáškou *Archívne právo – vstup do problematiky*. Na úvod si položil otázku: Či je možné hovoriť o existencii oddelenia oblasti práva, ktorou je možné vymedziť termín archívne právo? Či sa stretávame len s oblasťou, ktorá je predmetom záujmu archívnictva? Autor sa zamýšľal aj nad tým, či je potrebné rozšíriť oblasť záujmu pri novom zákone o archívoch alebo zostať pri „pôvodnej“ oblasti záujmu ako to vymedzuje poľský archívny zákon zo 14. júla 1983. Zo širšieho hľadiska by toto právo malo zahŕňať zákony týkajúce sa archívnych zásob v štátnych a iných archívoch, organizácie úradov a obehu písomností v nich, Inštitútu Pamäti národa (zákon o ňom vyšiel 18. decembra 1998), informatizácie verejných záležitostí. Z tohto hľadiska je tu množstvo veľmi špecifických otázok viažucich sa na archívnictvo. Tieto základné oblasti je možné doplniť viacerými doplnkovými úlohami, čo je samozrejme vecou diskusie.

Archívne právo v právnom systéme patrí zo širšieho hľadiska do verejného práva a má neohraničený charakter, keďže má nielen verejnoprávny, ale aj administratívny a civilnoprávny charakter, no nachádzajú sa tu aj trestnoprávne a administratívno-právne prvky. Dodatočné špecifiká archívneho práva budú zabezpečované všeobecnou skupinou normatívnych doplnkov do tzv. vnútorného administratívneho práva. Základom nového archívneho zákona bude archívny zákon zo 14. júla 1983 o národných archívnych zásobách archívov a zároveň aj jeho vykonávacie predpisy. Tu sa okrem iného vymedzuje archívna sieť, tu je sformulovaný základný terminologický systém. Tu sa nachádzajú aj zásady pre prístup k archívnym dokumentom a zásady pri postupe pri archívnym dokumentoch, ktoré vlastnia súkromné osoby. Avšak tento zákon je už vo viacerých záležitostiach zastaralým, i keď v čase prijatia bol nesmierne pokrokovým. Objavili sa problémy, o ktorých sa predchádzajúcim zákonodarcom ani nesnívalo, ako napr. informatizácia úradov, či problémy návratu súkromných majetkov, ktoré boli bezprávne zabavené štátom po roku 1945. Je potrebné premyslieť aj samotnú archívnu sieť. Na jednej strane ide o veľmi centralistický systém štátnych archívov a na strane druhej vzniká potreba vytvárania špecializovaných archívov inštitúcií, súkromných archívov a neverejných archívov. V čase nedostatku štátnych finančných prostriedkov na sieť štátnych archívov je to akýsi precedens čiastočného vyriešenia problémov.

Prof. Halina Robótka z Univerzity Mikuláša Koperníka z Torune predniesla príspevok – *Niekoľko reflexií na tému poľského archívneho práva*. Najväčším argumentom pri tvorbe nového zákona o archívoch bola neaktuálnosť archívneho zákonodarstva v Poľsku a zároveň celá sféra technických a technologických úloh, ktoré sú naviazané na právnu reguláciu, zvlášť so zreteľom k nariadeniam týkajúcim sa narastajúceho množstva archívnych zásob. Pred začatím vlastnej legislatívnej práce, bude potrebné poznanie stanovísk, názorov a návrhov zmien obsiahnutých v poľskej a vo všeobecnej literatúre o spomenutom predmete a tiež poznanie stanovísk jednotlivých archívnych pracovísk. Počas legislatívneho procesu je nutné zodpovedať na základné otázky. Napr. vymedzenie práva, či sa má archívne zákonodarstvo týkať štátnych a

neštátnych archívov. Je potrebné zodpovedať na otázky o úlohe v novom archívnom práve základných vedeckých zásad a noriem, ktoré neboli právne ošetrené a skutočne regulovali neuralgický priestor archívnej práce, napr. zásady teritoriálnej pertinencie, provenienčná zásada a niektoré iné.

Nové a hlbšie právne nariadenia sú potrebné na tzv. predarchívnom poli, pri ktorom je potrebné vymedziť pojmy národné archívne zásoby a najmä zásady, normy a štandardy a tiež zvláštne ustanovenia vzťahujúce sa na základné archívno-administratívne predpisy. Nové preanalyzovanie a modernizáciu si vyžadujú správy organizácií bežných archívov, v prispôbení sa minulej a pripravovanej norme: jedna organizačná jednotka – jeden archív, čo doposiaľ skutočne zabraňovalo rozptýleniu archívnych fondov a zväčšovaniu archívnej práce.

Usilovné usporiadanie si vyžaduje samotná kontrola bežných archívov a týkajúci sa procedúr, nástrojov a techník kontroly, vytýčenie odvolacích cestičiek a kontroly kontrolujúceho. Podobný úmysel si vyžaduje archívna terminológia, ktorá bude vhodná pre právnikov v etape redigovania textu zákona a zároveň v každodennom živote pre archivárov. Počas diskusie je potrebné celkovo informovať o problémoch využívania archívnych dokumentov vo všeobecnej rovine. Viac pozornosti je potrebné venovať komputerizácii práce archívu v súlade so záväznými štandardami.

(Záverečné pokračovanie v budúcom čísle.)

Zuzana Kollárová, predsedníčka SSA

Putovné zasadnutie Spolku maďarských archivárov

Putovné zasadnutie Spolku maďarských archivárov v roku 2007 sa konalo v Nyíregyháze 22. – 24. augusta 2007. Organizátorom podujatia, okrem samotného spolku, bol Archív župy Szabolcs-Szatmár-Bereg a jeho zriaďovateľ – župná samospráva. Do organizovania bolo zapojené aj samotné mesto Nyíregyháza. Podujatie podporilo aj Ministerstvo kultúry MR.

V predvečer podujatia – čiže 21. augusta 2007 – v rámci slávnostnej večere organizovanej pre zahraničných hostí, sa uskutočnilo rokovanie medzi jednotlivými spoločnosťami zúčastnenými na tomto podujatí. Zastúpené boli archívne spoločnosti z Poľska, Rumunska, Rakúska, Čiech, Srbska, Bosny a Hercegoviny, Ukrajiny a Slovenska. Hovorilo sa najmä o možnostiach spolupráce.

Úradný program putovného zasadnutia Spolku maďarských archivárov sa začal 22. augusta o 11.00 hod. príhovorom Lászlóa Szögiho, predsedu Spolku maďarských archivárov. S pozdravnými príhovorami vystúpil notár župnej samosprávy župy Szabolcs – Szatmár – Bereg a viceprimátor mesta Nyíregyházy. Zástupcovia jednotlivých zahraničných archívnych spoločenstiev po oficiálnych príhovoroch odovzdali v krátkych vystúpeniach pozdravy od archivárov z jednotlivých krajín a vyzdvihli niektoré momenty spolupráce.

Pred obedňajšou prestávkou sa trom členom, ktorí získali najviac podporných hlasov na ocenenie, odovzdávali ceny Spolku maďarských archivárov. Toto ocenenie sa každoročne odovzdáva stredným káďrom zamestnaným v maďarských archívoch (pre archivárov s univerzitným vzdelaním sa odovzdávajú štátne vyznamenania v rámci rezortu kultúry, najčastejšie samotným ministrom kultúry).

Po odovzdaní cien nasledovalo krátke valné zhromaždenie, keďže aj maďarskí kolegovia museli pristúpiť k zvýšeniu členského vzhľadom na to, že na jednotlivé podujatia dostávajú menšie dotácie z ministerstva kultúry.

Po obedňajšej prestávke pokračovalo rokovanie o 14.00 hod. vystúpením Lajosa Geccsényiho, riaditeľa Maďarského krajinského archívu v Budapešti a predsedu Archívneho kolégia na tému *Aktuálne otázky maďarského archívnictva – vízia budúcnosti*. Riaditeľ krajinského archívu sa vo svojom referáte dotkol mno-

hých problémov, s ktorými maďarské archívnikto zápasí. Najväznejším je zníženie finančných nákladov na chod a prácu jednotlivých archívov, čo je celokrajnským javom. Na niektorých miestach došlo najmä v hospodárskej oblasti v rámci archívov k rôznym zmenám. Hospodársku agendu v niektorých archívoch zlúčili v rámci župnej hierarchie s inými hospodárskymi jednotkami. Veľkým problémom je aj skutočnosť, že aj v Maďarsku majú vznikať nové regióny a tak otázka existencie súčasných župných archívov je veľmi naliehavá. V žiadnom prípade však nepočítajú s presunom archívnych dokumentov, alebo zánikom súčasných župných archívov. Možné je ich prípadné začlenenie do archívov v centrách vznikajúcich regiónov. Vážnu otázku z oblasti komunálnych archívov nastolil vo svojom referáte Lajos Gecsényi. V rámci archívneho kolégia sú názory, že odbornú správu archívnych dokumentov z činnosti miest by mali prevziať mestské archívy, ktoré by boli financované s určitým štátnym príspevkom z rozpočtu mestskej samosprávy. Archívy by vznikali za prísnych podmienok a dohľadu archívneho kolégia. Druhou alternatívou je spolufinancovanie v súčasnosti existujúcich župných archívov jednotlivými samosprávami a to v tom prípade, keď nevytvoria vlastné archívy. Riaditeľ krajinškého archívu sa dotkol aj vytvorenia elektronických archívov, teda problematiky skenovania a následného sprístupňovania dokumentov v digitálnej podobe. Napriek tomu, že z nášho hľadiska urobilo Maďarsko v tomto smere za ostatné roky veľké pokroky, vyjadril sa k tejto problematike kriticky a hovoril o nových smeroch, prípadne o novom veľkom tendri, ktorý sa v súčasnosti v Maďarsku v tejto oblasti vypisuje.

Pred zasadnutím jednotlivých sekcií, v rámci plenárneho zasadnutia predniesla ešte svoj referát, Gabriela Kunszeri – Albrechtová, vedúca reštaurátorka Maďarského krajinškého archívu v Budapešti. Hovorila o ukončení vyhodnotenia prieskumu stavu papiera v jednotlivých maďarských archívoch a o možnosti začatia hromadnej deacidifikácie papiera. Pre tento projekt, v rámci ktorého v troch archívoch uskutočnili prieskum fyzického stavu papiera a hodnôt pH, získali nemalé finančné prostriedky z Ministerstva kultúry MR. Po uskutočnení prieskumu dospeli k názoru, že bude nevyhnutné urobiť veľmi prísny výber dokumentov, ktoré budú technológiou, v súčasnosti dostupnou v Maďarsku neutralizované, keďže aj pri veľkom množstve ošetrovania papiera je tento postup finančne náročný. V súčasnosti už pracuje prístroj firmy Neschen, náklady na ošetrovanie jednej strany sú však stále vysoké. Preto v budúcnosti doporučuje skupina odborníkov, ktorá tento prieskum uskutočnila, aby boli do Maďarska dovezené ďalšie technológie a ideálne by bolo, keby aj v tejto oblasti bolo pre firmy vytvorené konkurenčné prostredie na získanie tejto veľkej objednávky.

Po obede sa uskutočnili zasadnutia jednotlivých sekcií. Osobitne pracovala sekcia pre ochranu archívnych dokumentov, sekcia pre vydávanie prameňov, sekcia pre digitalizáciu archívnych dokumentov a hospodárska sekcia.

V sekcii pre vydávanie prameňov bol predsedajúcim Gejza Érszegi, hlavný archivár Maďarského krajinškého archívu. S referátom vystúpil Péter Schramko, reštaurátor firmy Arsalba, ktorý hovoril o možnostiach vyhotovenia exkluzívnych digitálnych kópií. Táto firma vyhotovila viaceré kópie dokumentov pre výstavné účely najväčších múzeí v Maďarsku. Po ňom vystúpil Csaba Katona, koordinátor vydávania prameňov cez firmu Archivverlag. Predstavil niekoľko doteraz vydaných dokumentov, ktoré sú určené najmä pre školy, múzeá, ako aj pre regionálnych historikov. Zaujímavá bola aj prezentácia riaditeľa Národno-bezpečnostného historického archívu Cseh Gergő Bendegúza, ktorý prezentoval internetovú stránku a možnosti vyhľadávania v databáze tohto archívu.

O digitalizácii univerzitných a vysokoškolských diplomov rozprával Zsolt Osváth z Univerzity Corvinus. Odbornej verejnosti predstavil doterajšie výsledky prezentáciou DVD vyhotoveného z nasnímaných diplomov, ktoré boli veľmi zaujímavé. Posledný vystúpil István Kenyeres, ktorý hovoril o digitalizácii župných zápisníc zo 16. – 18. storočia. Prvé výsledky aj z tejto oblasti sú k dispozícii, sú vyhotovené prvé DVD - čka

v spolupráci s firmou Arcanum. V blízkej budúcnosti sa môžu dostať ku všetkým záujemcom. Upozornil poslucháčov na to, že problémom pri sprístupňovaní nie je digitalizácia pri sprístupňovaní župných zápisníc, ale popis ich regestov, ktoré bude nevyhnutné zjednotiť.

Príspevky, ktoré odzneli na plenárnom zasadnutí, ako aj na zasadnutí sekcie pre vydávanie prameňov boli veľmi podnetné aj pre nás slovenských archivárov.

23. augusta účastníci archívnych dní absolvovali exkurziu do krásneho kraja Sabolčsko - Szatmárskej župy v okolí Nyíregyházy. Bohatý program začal odchodom autobusu o 7.00 hod. Navštívili zámok Vay, postavený v 18. storočí, ktorý patril rodine Vayovcov. Spomenutá rodina získala privilégia už v časoch panovania kráľa Žigmunda, ktorý je zobrazený na nádhernom strope a aj na jednom obraze. Predpokladá sa, že rodina žila na tomto území až do konca 16. storočia, resp. začiatku 17. storočia. Zámok má pre Maďarov význam aj ako národnohistorická pamiatka. Dvakrát tu bol František Rákoci II. a umeleckohistorická múzejná výstavka približuje obdobie jeho pôsobenia. Zámok bol naposledy reštaurovaný v rokoch 2000 – 2004.

Skvostom spomenutej oblasti je gréckokatolícka bazilika Máriapócs pochádzajúca z roku 1696. V tom čase sa spomína preto, že na ikone Madony nachádzajúcej sa nad oltárom, boli objavené slzy (Madona plakala ešte aj v roku 1715 a 1905). V skutočnosti nejde o originál, ale o vernú kópiu z 18. storočia. Originál sa tak zapáčil cisárovnjej Eleonóre, že ho vyviezla a umiestnila v Katedrále sv. Štefana.

Archivári navštívili v Szatmárceke veľmi známy a zaujímavý cintorín, v ktorom sa nachádzajú drevené náhrobníky (obelisky) rovnakého štýlu.

Tu sa narodil básnik a tvorca textu maďarskej národnej hymny Ferenc Kölcsey (1790 – 1938). Na záver exkurzie sa v letnej horúčave osviežili v Türistvándi, kde bol drevený vodný mlyn pochádzajúci z 18. storočia.

Na druhý deň bola slávnostne podpísaná nasledovná zmluva o spolupráci medzi Maďarskou archívnu spoločnosťou a Spoločnosťou slovenských archivárov:

ZMLUVA č. 1/2007

Spoločnosť slovenských archivárov a Spolok maďarských archivárov
uzatvárajú nasledovnú zmluvu
o spolupráci archívov, archivárov a odborných organizácií oboch štátov

Zmluvné strany

SPOLOČNOSŤ SLOVENSKÝCH ARCHIVÁROV

Stanovy registrované: :MV SR č. VVS/1-909/90-239

So sídlom: **Drotárska cesta 42, 817 01 Bratislava 1, Slovenská republika**
Štatutárny zástupca: **PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.**
MV SR – Štátny archív v Levoči – pobočka Poprad
Sobotské nám. 18
058 01 Poprad

Osoba oprávnená konať v zmluvných veciach: **PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.**

Osoba oprávnená konať vo veciach realizácie zmluvy: **PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.**

Kontakty: telefón: **052/77 69 324**
e-mail: **z.kollarova@stonline.sk**

(ďalej len SSA)

a

Spoločnosť Maďarských archivárov (Magyar Levéltárosok Egyesülete)
Stanovy registrované : **Nyíregyháza, 2007. 08. 22.**
So sídlom: **H-1014 Budapest, Hess András tér 5.**
Štatutárny zástupca: **Dr. Szögi László**
H-1053 Budapest, Ferenciek tere 6.

Osoba oprávnená konať v zmluvných veciach: **dr. Szögi László**

Osoba oprávnená konať vo veciach realizácie zmluvy: **dr. Szögi László**

Kontakty: telefón: **00-36-1-411-6738**
e-mail: **ek_titkarsag@ludens.elte.hu**

(ďalej len MLE)

Zmluvné strany vyhlasujú, že údaje uvedené v záhlaví tejto zmluvy sú pravdivé a aktuálne a zaväzujú sa vzájomne bez meškania oznámiť druhej zmluvnej strane každú zmenu, ktorá by mohla mať vplyv na plnenie zmluvných záväzkov. Sú si vedomí, že pri neoznámení takejto skutočnosti budú znášať následky, ktoré môžu vzniknúť druhej zmluvnej strane z neznalosti týchto údajov.

Čl. I

Predmet zmluvy

1. Predmetom tejto zmluvy je vymedzenie práv a povinností spolupráce oboch zmluvných strán.

Čl. II

Záväzky zmluvných strán

- 2.1. Spoločnosť slovenských archivárov (SSA) a Spolok maďarských archivárov (MLE) uzatvárajú túto zmluvu za účelom vzájomnej odbornej spolupráce medzi maďarskými a slovenskými archívami a archivármi v záujme možnosti bádania a sprístupňovania archívnych prameňov tý-

kajúcich sa Slovenska v maďarských archívoch a archívnych prameňov týkajúcich sa Maďarska v slovenských archívoch.

- 2.2. Spoločnosť slovenských archivárov a Spolok maďarských archivárov od roku 2008 budú uskutočňovať vzájomné výmenné návštevy jedenkrát ročne pre minimálne dve a maximálne štyri osoby s cieľom výmeny skúseností a v záujme lepšieho spoznania odbornej archívnej práce slovenských a maďarských archívov.
- 2.3. Spoločnosť slovenských archivárov a Spolok maďarských archivárov sa zaväzujú, že pri týchto návštevách hradí cestovné náklady a náklady na poistenie vysielajúca strana. Hostiteľská strana zabezpečí bezplatné ubytovanie a zorganizuje odborný program.
- 2.4. Spoločnosť slovenských archivárov a Spolok maďarských archivárov sa zaväzujú, že v rámci odborného vopred dohodnutého programu je možné navštíviť archívy v rôznych mestách (župách) v príslušnom štáte.
- 2.5. Spoločnosť slovenských archivárov a Spolok maďarských archivárov sa zaväzujú vzájomne bezplatne si poskytovať vlastné odborné archívne publikácie v požadovanom množstve exemplárov a publikácie vydané inými subjektami podľa možností.
- 2.6. Spoločnosť slovenských archivárov a Spolok maďarských archivárov sa zaväzujú publikovať v spoločných alebo vlastných publikáciách odborné práce o archívnych dokumentoch týkajúce sa Maďarska, resp. Slovenska, ktoré sa nachádzajú v archíve druhej strany.
- 2.7. Spoločnosť slovenských archivárov a Spolok maďarských archivárov sa zaväzujú, podľa možností oboch spoločností, zorganizovať každé dva roky odbornú, vedeckú konferenciu, striedavo v Maďarsku a na Slovensku, s účasťou maximálne 10 – 12 osôb z oboch štátov.
- 2.8. Spoločnosť slovenských archivárov a Spolok maďarských archivárov sa zaväzujú vzájomne si pomáhať a spolupracovať na medzinárodných projektoch v Medzinárodnej archívnej rade, respektíve v iných medzinárodných organizáciách. Navzájom sa budú informovať o konkurzoch, ktoré sa uskutočňujú v oblasti medzinárodnej spolupráce.

Čl. III.

Záverečné ustanovenia

- 3.1. Obsah zmluvy je možné meniť alebo dopĺňať len formou písomného očíslovaného dodatku, podpísaného štatutárnymi zástupcami oboch zmluvných strán.
- 3.2. Zmluva je vyhotovená v dvoch exemplároch s platnosťou originálu, z ktorých každá zmluvná strana obdrží jedno vyhotovenie.
- 3.3. Zmluva nadobúda platnosť a účinnosť dňom jej podpísania štatutárnymi zástupcami oboch zmluvných strán.
- 3.4. Zmluva sa uzatvára na dobu určitú, od do 30.12. 2010.

V prípade súhlasu oboch zmluvných strán sa zmluva môže ešte pred ukončením platnosti predĺžiť o ďalšie dva roky.

.....
PhDr. Zuzana Kollárová
predsedníčka
Spoločnosti slovenských archivárov

.....
Dr. Szögi László
predseda
Spolku maďarských archivárov
Magyar Levéltárosok Egyesülete

V Nyíregyháze, 22. 08. 2007

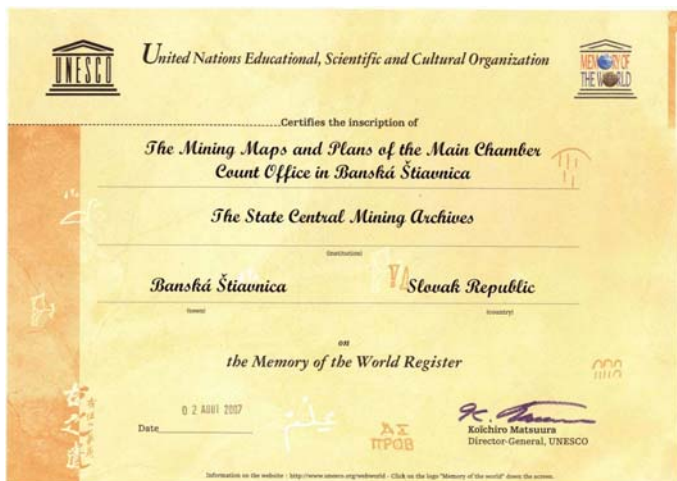

Veronika Nováková, ŠA v Nitre, pobočka Šaľa
Zuzana Kollárová, ŠA v Levoči, pobočka Poprad

Banské mapy a plány zo Štátneho ústredného banského archívu v Banskej Štiavnici v zozname UNESCO Pamäť sveta

Po odporúčajúcom stanovisku nezávislých expertov a konečnom rozhodnutí medzinárodnej poroty na jej júnovom zasadnutí v Pretórii v JAR boli do zoznamu UNESCO Pamäť sveta zapísané mapy a plány AF Hlavný komorskogrofský úrad v Banskej Štiavnici. Ocitli sa tak medzi 158 dokumentmi, resp. dokumentačnými súbormi z celého sveta, ktoré boli postupne od roku 1997 zapísané do tohto prestížneho zoznamu ako obzvlášť dôležité pre zachovanie dokumentárneho dedičstva ľudstva (medzi nimi sú už aj iluminované kódexy knižnice Bratislavskej kapituly a Bašagičova zbierka islamských rukopisov.)

Súbor máp a plánov HKG predstavuje takmer 20 tis. ks jednotlivín zo 17. až zač. 20. stor. Zobrazujú podzemné banské diela i povrchové objekty vo všetkých banských oblastiach dnešného Slovenska i za jeho hranicami (Maďarsko, Poľsko, Sedmohradsko, Banát, Slovinsko, Chorvátsko, Rakúske krajiny, Nemecko a i.). Dokumentujú stav baníctva, úroveň banskej techniky, vývoj meračstva, činnosť mnohých významných osobností a iné. Dnes sú nenahraditeľnými podkladmi pre praktické banské, stavebné, pamiatkárské projekty a množstvo vedecko – historických štúdií. Slúžia aj

pri posudzovaní vplyvov banskej činnosti na životné prostredie.

Tento zápis z 19. 6. 2007 je pre nás veľkou poctou, ale aj veľkým záväzkom. Program UNESCO Pamäť sveta sa zameriava na rozvoj aktivít v oblasti evidencie, ochrany, spracovávaní a sprístupňovania svetového dokumentárneho dedičstva, a to najmä modernými technológiami. Verím, že sa nám bude dariť naplňať tento cieľ a že pri našich snahách nezostaneme sami.

Elena Kašiarová, ŠÚBA

DISKUSIA

VÝZVA

Katedry archívnickva a pomocných vied historických Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave

Vážené kolegyne, kolegovia – archivári!

Z príspevku PhDr. L. Vrtela publikovanom vo Fóre archivárov roč. XVI, č. 2. apríl – jún 2007, na s. 1 sme sa dozvedeli, že pri jednom zo stolov na spoločenskom stretnutí počas tohtoročných archívnych dní v Žiline sa „úroveň výuky archívnickva na fakulte zatracovala pod čiernu zem“. Azda sa nemýlime, keď predpokladáme, že autor mal na mysli práve Filozofickú fakultu UK, pod čím sa – samozrejme – rozumie konkrétne naša Katedra archívnickva a pomocných vied historických.

Táto informácia nás podnietila k nasledujúcej výzve. Keďže máme prirodzený záujem na skvalitňovaní výučby a tým aj na zvyšovaní odbornej úrovne našich absolventov (napriek tomu, že podľa najnovšej novely zákona o archívoch a registratúrach už na tom až tak nezáleží!), vyzývame Vás všetkých, ktorí máte k doterajšej práci katedry výhrady, pripomienky, ale aj konštruktívne návrhy a podnety, aby ste nám ich láskavo oznámili. Len tak budeme môcť na ne reagovať a inšpirovať sa nimi. Anonymné kritizovanie našej práce nevedie totiž nikam, len k narúšaniu už i tak zlej atmosféry v slovenskej archívárskej pospolitosti. Kto chce, môže nás teda osloviť.

Ozvíte sa buď listom na adresu katedry: Šafárikovo nám. 6, 818 01 Bratislava 16, P.O. Box 1, alebo na e-mail: sokolovsky@fphil.uniba.sk

Vopred ďakujeme za Vaše ohlasy!

Za KAPVH FF UK:

Leon Sokolovský

Komunikácia medzi archivármí...

Môj niekdajší spolužiak PhDr. Juraj Turcsány vo svojom príspevku veľmi pekne hovorí o našom dlhoročnom priateľskom vzťahu (škoda, že sme si na nedávnych archívnych dňoch na seba nemohli nájsť viac času). Veru, poznáme sa už niekoľko desiatok rokov a tak ako on, aj ja verím, že to podstatné v našom vzťa-

vzťahu potrvá i naďalej. Akurát tú smrť snáď nemusel spomínať – bárs by tá zubatá ešte veľmi dlho kvačala kdesi v ústraní! (najlepšie azda v dajakej kamennej kobke za pevnou mrežou!).

Ale nie o tom sa mi teraz žiada hovoriť. Juraj Turcsány totiž ďalej píše o čomsi oveľa podstatnejšom – o nedostatočnej komunikácii medzi archivármi, o problémoch a nedostatkoch archivárskej práce, o tom, že sa archivárom takmer vôbec nepodarilo preniknúť do povedomia spoločnosti. Príčiny tohto neradostného stavu (hovorí dokonca o stagnácii) vidí v absolútnom nezaujme štátu a spoločnosti o archívniectvo. V mnohom má naozaj pravdu – je to síce skľučujúce, ale realistické konštatovanie. Žiaľ, zostalo len pri tomto konštatovaní – priateľ Turcsány bezútešnú skutočnosť síce spoznáva, zakúša a definuje, ale už vôbec neskúma príčiny jej vzniku a najmä pretrvávania. Nepýta sa po príčinách vzniku tohto stavu, nekladie žiadne otázky... Najmä nie tú zásadnú – kto je za takýto stav zodpovedný? Je to skutočne len všeobecná ľahostajnosť súčasnej spoločnosti – tak, ako tomu bolo (podľa Turcsányho) aj v minulom režime? Naozaj, spoločnosť sa o archívy nezaujíma tak, ako by sme chceli, málokto o nás vie – ale to isté by mohli tvrdiť aj súčasní lyrickí básnici, harfisti či trebárs mykológovia! Spoločnosť sa o nás nezaujíma preto, lebo vraj o nás nevie?! Ešte pred rokom 1989 som pracoval niekoľko rokov v trnavskom archíve a o tomto pracovisku teda vtedy v okrese veru vedeli – archív organizoval populárne vlastivedné semináre, veľa publikoval, organizoval výstavy... Kto vtedy nepoznal aj archív v Modre? Vari dnes v regióne ľudia nepoznajú topolčiansky archív (a čo už jeho archivárky!) či archív v Poprade?! Samozrejme, aj v minulosti (tak ako i dnes) niektoré archívy iba preživali. O všetkom vtedy rozhodovali a aj dnes rozhodujú schopní a zapálení ľudia. Určite si nikto nemyslí, že takýchto ľudí v našich archívoch nemáme. Ako je teda potom možné, že dnes (po toľkých desaťročiach) spoločnosť o nás nemá záujem, ba dokonca, že náš rezort je aj na svojom materskom ministerstve podľa priateľa Turcsányho oným piatym kolesom u voza?! Pochybujem o akomsi fatálnom nezaujme spoločnosti o archívy. Nehľadajme preto problém mimo nás, ako to navrhuje kolega Turcsány, ale pýtajme sa a skúmajme predovšetkým sami seba, čo robíme v prospech slovenského archívniectva a ako by sme mohli urobiť preň viac a najmä lepšie! Všetci – my na katedre, každý archivár na svojom pracovisku a aj náš riadiaci orgán! Pozrime sa trebárs na heraldiku. Kto pred nejakým desaťročím vedel čosi o erboch? Dnes sú heraldická komisia a heraldický register spoločensky známymi a rešpektovanými inštitúciami, vlastníctvo občianskeho erbu sa stalo dokonca prestížnou vecou a samotná erbotvorba lukratívnou činnosťou. Treba vari pripomínať, že iniciátormi mnohých týchto úspechov boli a sú archivári? Ak by o archívniectve spoločnosť vôbec nevedela a ani sa oň nezaujíkala, ako by mohli prosperovať rôzne školiace strediská, inštitúty (či *múžické* spoločnosti) zamerané na vzdelávanie tzv. *archivárov* či registrátorov? Keď teda Turcsányho tvrdenie nemožno vzťahovať na všetky archívy, keď archivári dokážu byť aktívni a presadiť sa aj v horeuvedených činnostiach, čo nám potom bráni úspešne spravovať a rozvíjať celé slovenské archívniectvo? Ak existujú akékoľvek objektívne či subjektívne prekážky, treba sa snažiť o ich odstránenie a prekonanie.

Musím sa tu a teraz zastať aj kolegu Ragača, ktorého Juraj Turcsány vo svojej stati dosť nevyberane ironizuje. Rado Ragač je mladý človek, zapálený archivár a určite má právo mať a presadzovať svoje ideály a predstavy, odmietať akúkoľvek apatiu a rezignáciu pred tzv. *realitou*. Spomínam si, že môj spolužiak Juraj Turcsány mával kedysi často dokonca veľmi nekonvenčné presvedčenie a názory týkajúce sa archívniectva, mnohí ho poznali ako rebela, *enfant terrible*, večného oponenta a kritika (ale zväčša v záujme veci). Neraz sme spolu hodiny diskutovali o archívoch, sporili sa o našej práci a (priznávam) občas aj kritizovali svojich šéfov. Asi už podstatne zmenil svoj názor. Dosť ma to prekvapuje – pripadá mi to, ako keby niekdajší ortodoxný *rocker* dnes zrazu nadšene tlieskal na koncerte skupiny *Senzus*!

Odmietam Jurajovu ideu rezignácie a bezkonfliktnej falošnej súdržnosti. Pričupme sa bratia, veď sa oni (ony?) stratia... archívy ožijú? Som presvedčený, že netreba rezignovať, ale naopak – že treba viac a

otvorene hovoriť o problémoch slovenského archívnickva, treba pomenovať jeho neduhy a najmä treba rýchlo konať. My musíme byť tí *mienkotvorní*, my musíme mať svoje *vízie a plány!* Musíme si však hneď teraz povedať a jednoznačne ujasniť, že ak sa dovolávame zmeny, ak žiadame vysvetlenie, ak kritizujeme nejaký negatívny jav, nejde o žiaden akt neprajnosti, či nedajbože osobnej pomsty a volaní po krvi. Všetkým by nám predsa malo ísť o spoločnú vec – o slovenské archívnickvo a jeho budúcnosť!

P.S.: Milý Juraj, stále ešte platí Tvoje pozvanie na svätojurské víno?

Juraj Roháč
Katedra archívnickva a PVH FiF UK

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Boross István – Madarász Lajos: Veszprém vármegye összeírásai 1696, 1725, 1720 Veszprém: Veszprém Megyei Levéltár: 2002., 373 s.

To, že v sprístupnení archívnych prameňov verejnosti v knižnej podobe od našich susedov značne zaostávame, dokladuje aj v poradí 17. publikácia župného archívu vo Veszpréme. Práca je venovaná významnému pramennému okruhu hospodárskych dejín novoveku, portálnym súpisom. Pramenná publikácia vyšla vďaka grantovým programom maďarského Ministerstva národného kultúrneho dedičstva (Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma) a Veszprémskej župy. Aj z toho titulu knižku do pozornosti verejnosti odporúča Csaba Kuti, predseda predstavenstva Veszprémskej župy. Krátka úvodná štúdia (s. 7–15.) predchádzajúca samotným prameňom uvádza záujemcov do problematiky, venuje sa vzniku a rozboru publikovaných súpisov a predstavuje použité zásady ich edovania. Samotné súpisy (s. 17–352.) sú publikované v maďarskom preklade, ich pôvodná skladba je však zachovaná. Názvy obcí editori uvádzajú v modernizovanej podobe, pôvodná podoba názvu sa nachádza v zátvorkách. Priezviská osôb uvádzajú tiež v pôvodnom tvare. Pramene sekundárneho charakteru, pripojené ako prílohy k originálom (odpisy súvisiacich listín, úradné žiadosti, prípisy), sú publikované formou registrov (s. 353–358.) Celú knihu funkčne dopĺňa výkladový slovník použitých odborných termínov (45 hesiel obsahujúcich aj latinské ekvivalenty), zoznam odporúčanej literatúry a index obcí nachádzajúcich sa v súpisoch.

Gábor Strešňák, Archív ÚPN

OSOBNOSTI SLOVENSKEHO ARCHIVNICTVA

Jubileum Ivana Chalupeckého

K osobnostiam slovenského archívnickva, ktoré v roku 2007 oslávili životné jubileum nesporne patrí významný slovenský archivár, historik, publicista doc. PhDr. Ivan Chalupecký.

Narodil sa 16. marca 1932 v Spišskej Novej Vsi v rodine lesného inžiniera. Už v čase stredoškolských štúdií v Kežmarku sa vyhranil jeho svetonázor, ktorý bol v príkrom rozpore s vtedajšou vládnu mo-

cou a kvôli ktorému bol v oktáve vylúčený zo štúdia. Neľahké boli aj roky jeho mladosti – zažil väznenie, tvrdú prácu v kameňolome v Tisovci, v tehelni v Spišskej Novej Vsi a spišskonovoveskej Hute. V roku 1956 nastúpil do vtedajšej levočskej pobočky Štátneho archívu v Košiciach. V rokoch 1957 – 1960 absolvoval externé štúdium archívnickva na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Erudícia, kvalitná práca a organizačné schopnosti predurčili jeho rýchly postup. Bol dlhoročným riaditeľom Štátneho oblastného archívu v Levoči v rokoch 1969 – 1978 a 1990 – 1992. V rokoch 1978 – 1990 pracoval ako odborný pracovník archívu, keďže z politických dôvodov funkciu riaditeľa vykonávať nemohol. Bol členom viacerých odborných a vedeckých komisií na úseku archívnickva a histórie, ako aj dlhoročným členom redakčnej rady Slovenskej archivistiky. V roku 1991 začal prednášať cirkevné dejiny a pomocné vedy historické na univerzite v Ružomberku, od roku 1995 pôsobil už ako riadne habilitovaný docent cirkevných dejín aj na Teologickej fakulte UK – Teologickom inštitúte v Spišskej Kapitule. V súčasnosti pôsobí na Košickej univerzite a je častým hosťom zahraničných inštitúcií, kde prednáša hlavne problematiku národných a cirkevných dejín.

Jubilant dosiaľ vytvoril obdivuhodne rozsiahle dielo, ktoré možno rozdeliť do troch skupín – archívnickvo, Spiš a jeho dejiny, osobnosti, pamiatky a cirkevné dejiny.

Obdivuhodná je jeho archívna produkcia. Je autorom dvoch desiatok kvalitných, metodicky priekopníckych inventárov, akými sú napríklad archívne pomôcky k archívnym fondom Spišskej župy, Provincie XVI spišských miest, Krajského súdu v Levoči, či k pozostalosti Dr. Vojtecha Alexandra. Publikoval množstvo závažných štúdií a článkov k problematike sprístupňovania archívnych fondov, osobitne osobných a rodinných archívov, cirkevných fondov i k metodickým otázkam tvorby archívnych pomôcok. Zaoberal sa ochranou a spracúvaním audiovizuálnych dokumentov, venoval sa problematike racionalizácie v archívnickve a nezabúdala ani na kultúrno-výchovnú činnosť archívov, v rámci ktorej oboznámil s bohatými prameňmi levočského archívu širokú odbornú i laickú verejnosť. Množstvo zaujímavých štúdií publikoval aj z oblasti pomocných vied historických a dejín správy.

Možno ešte výraznejšie vstúpil do povedomia širokej verejnosti ako dejepisec a popularizátor spišského regiónu, spolupracoval na viacerých historických monografiách obcí a miest. Viaceré štúdie venoval dejinám osídlenia Spiša, jeho verejnej správe, hospodársko-sociálnym pomerom, kultúrno-spoločenskému vývinu a ďalším témam, vrátane histórie spolkov, družstevníctva, dejín požiarnej ochrany atď. Nezabudol ani na dejiny Vysokých Tatier a podtatranského regiónu a pozoruhodné sú jeho výskumy a analýza historických dokladov o Majstrovi Pavlovi z Levoče. Svoj vzťah k regiónu prejavil aj na pôde Krúžku historikov Spiša, ktorý v roku 1965 založil a 25 rokov viedol ako jeho tajomník. Od roku 1992 je predsedom obnoveného Spišského dejepisného spolku, ktorý sa verejnosti prezentoval doteraz 14 vydanými číslami ročenky „*Z minulosti Spiša*“.

Priestor nášho periodika nedovoľuje pokračovať vo výpočte mnohých ďalších významných počinov, ktorými sa Ivan Chalupický nezmazateľne zapísal do dejín (nielen) nášho odboru. Všetci mu želáme, aby v zdraví pokračoval v rozhojňovaní svojho diela.

Ol'ga Kvasnicová
Štátny archív v Nitre, pobočka Topoľčany

Oznamy

1/ Príspevky do Fóra archivárov zasielajte na e-mail adresu Lucia.Krchnakova@suba.vs.sk

2/ Naďalej sledujte webovú stránku www.archivar.sk, kde nájdete aj aktuálne informácie.

Naši jubilanti

Júl

RNDr. Július Ladziansky
Margita Garajová
PhDr. Daniel Kuzmík

September

Dr. Viera Urbancová
Marta Zlejšia

FÓRUM ARCHIVÁROV

Vydáva Spoločnosť slovenských archivárov

Redakčná rada: Lucia Krchnáková, Oľga Kvasnicová,
Radoslav Ragač, Juraj Roháč, Gábor Strešňák

Technická úprava: Marta Kalnovičová, ŠÚBA

Povolilo: MK SR 1472/96